

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การผลิตมะขามเทศของเกษตรกรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
Manila Tamarind Production According to Good Agricultural Practice by Farmers in
Non Sung District of Nakhon Ratchasima Province

อภิสิทธิ์ ทินคำ (Apisit Thinkum)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)², ปริชาติ ดิษฐกิจ (Parichat Ditthakit)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดในการผลิตมะขามเทศ (3) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ และ (4) แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศในพื้นที่อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2564/65 จำนวน 128 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.52 ปี พื้นที่การปลูกมะขามเทศเฉลี่ย 3.51 ไร่ รายได้จากการขายมะขามเทศเฉลี่ย 36,593.64 บาทต่อไร่ รายจ่ายในการผลิตมะขามเทศเฉลี่ย 5,709.70 บาทต่อไร่ (2) เกษตรกรใช้ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 8-24-24 การเก็บเกี่ยวในระยะผลมีสีเขียวเริ่มเปลี่ยนเป็นสีชมพู ช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนมีนาคมของทุกปี ผลผลิตเฉลี่ย 684.44 กิโลกรัมต่อไร่ มีการคัดขนาดและคุณภาพของผลผลิตมะขามเทศก่อนส่งขาย ใช้ถุงตาข่ายเป็นภาชนะบรรจุหีบห่อเพื่อการจำหน่าย จำหน่ายผลผลิตให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่น/พ่อค้าปลีก ซึ่งเกษตรกรไม่มีวิธีการเพิ่มอำนาจการต่อรองราคา ราคาผลผลิตเฉลี่ย 53.32 บาทต่อกิโลกรัม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลางในกระบวนการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การตลาด และการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศ (3) เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกือบทุกประเด็น ยกเว้นการจดบันทึก การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (4) เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากทุกประเด็น

คำสำคัญ การผลิตมะขามเทศ การส่งเสริมการเกษตร มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Apisitt@kkumail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช parichat.dit@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) basic socio-economic conditions of farmers, (2) situations and problems of manila tamarind production regarding production process, post-harvest practices, and marketing, (3) the practices of farmers according to Good Agricultural Practice (GAP) standard, and (4) guidelines regarding an extension of manila tamarind production based on GAP. The population of this research consisted of 128 farmers in Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province who registered as manila tamarind producers for the year of 2021/2022. The data were collected from all population by using a questionnaire and analyzed to determine frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum values. The research results were found that (1) the majority of respondents were female with an average age of 56.52 years. An average manila tamarind production area of 3.51 Rai could produce an average income of 36,593.64 baht per Rai. (2) They used manure along with chemical fertilizer formula of 15-15-15 and 8-24-24. They harvested in the stage of fruit peel changing from green to pink colors during December to March each year with an average yield of 684.44 kilograms per Rai. The size and quality of manila tamarind produce were selected before being sold and the mesh bag was used as a package container for distribution. They sold the produce to local purchaser / retailer without negotiation at an average price of 53.32 baht per kilogram. In overall, they had problems at a moderate level of the production process based on GAP, marketing, and an extension of manila tamarind production. (3) The farmers performed GAP in most aspects, except recording, pest-free safety, quality management of production process before harvesting, harvesting, and post-harvesting. (4) The farmers agreed with an extension guideline of manila tamarind production according to GAP at high level in all aspects.

Keywords: Manila tamarind production, Agricultural extension, Good Agricultural Practice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

มะขามเทศ เป็นพืชตระกูลถั่ว มีรสชาติดหวานมัน เนื้อละเอียด เป็นที่นิยมของตลาดในจังหวัดนครราชสีมา สามารถเจริญเติบโตได้ง่าย ทนทานต่อสภาพแห้งแล้งและดินเค็มได้ดี อีกทั้งยังเป็นพืชบำรุงดินจึงเหมาะแก่การปลูกในเขตพื้นที่อำเภอโนนสูง ซึ่งแต่เดิมมีการทำนาแต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพดินเค็ม ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงอยู่ประจำทุกปี จากเหตุผลข้างต้นจึงได้มีการส่งเสริมการปลูกมะขามเทศจากนักส่งเสริมมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่ให้ความสนใจและมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาปลูกมะขามเทศแทนการปลูกข้าวมากขึ้น และคาดว่าจะขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต รัฐบาลได้รณรงค์เกี่ยวกับความปลอดภัยทางอาหาร (food safety) เพื่อให้อาหารที่ผลิตและบริโภคภายในประเทศมีความปลอดภัยและได้มาตรฐานทัดเทียมสากล จึงได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปแนะนำส่งเสริมเกษตรกรให้นำระบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (Good Agricultural Practice : GAP) ไปปฏิบัติในฟาร์มของเกษตรกรอย่างจริงจัง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ที่ชัดเจน

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการผลิตมะขามเทศของเกษตรกรตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศ ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามเทศ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกร นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมะขามเทศอย่างถูกต้องและตรงความต้องการต่อไป

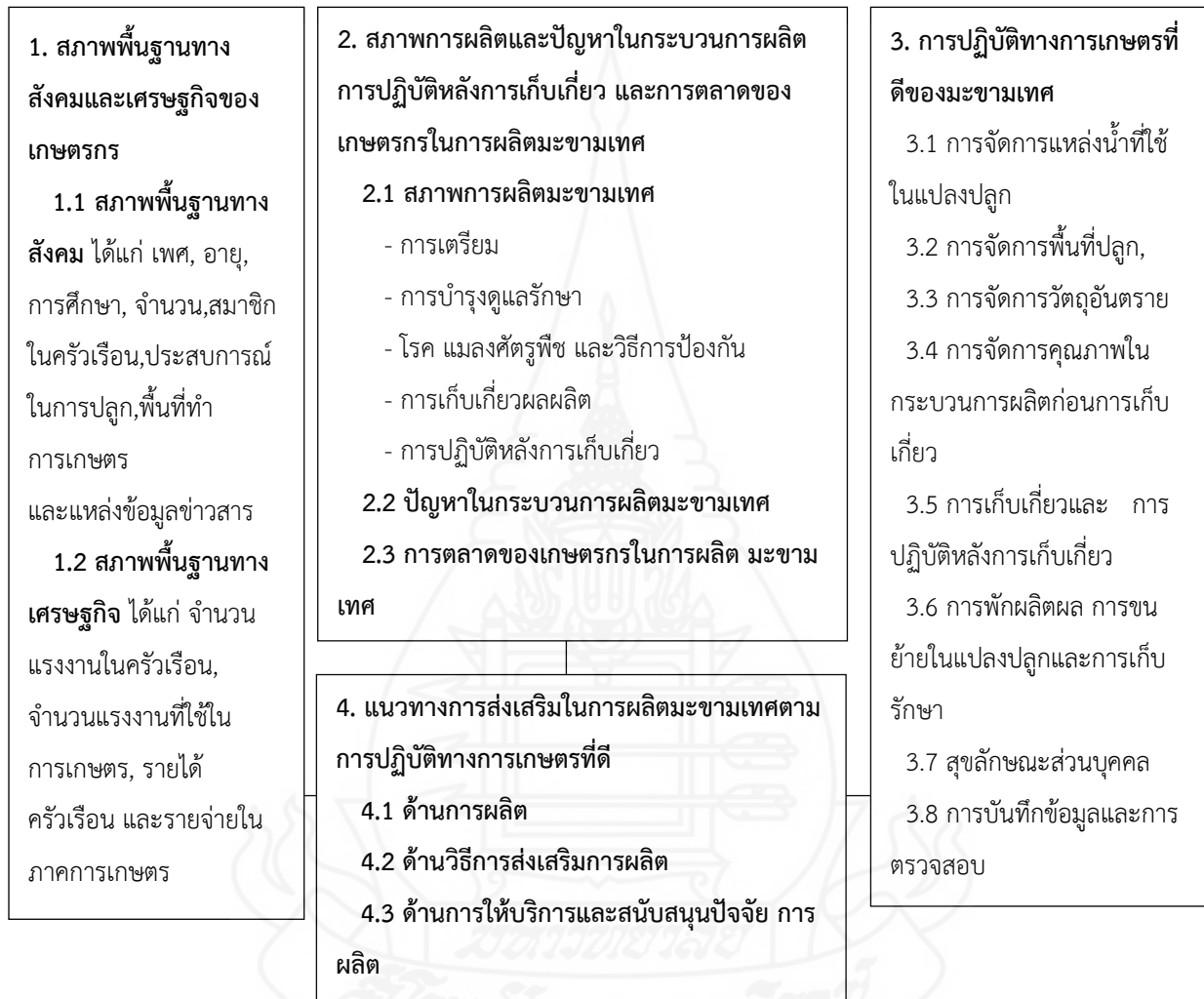
วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและปัญหาในกระบวนการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในปีการผลิต 2564/2565 จำนวน 128 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะแบบปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตและปัญหาใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

กระบวนการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ 3) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ และ 4) แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การทดสอบเครื่องมือ ทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability consistency) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นในประเด็นปัญหาในกระบวนการผลิตมะขามเทศ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.840 และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.893 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.800 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือได้ (Carmines and Zeller, 1986, p.51)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรตามเครื่องมือที่ผ่านการทดสอบค่าความเชื่อมั่นจากเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตมะขามเทศในพื้นที่อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยกำหนดจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก และ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.9 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.52 ปี ร้อยละ 64.8 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.45 คน ประสบการณ์การปลูกมะขามเทศ (ทั่วไป) เฉลี่ย 7.80 ปี ประสบการณ์การปลูกมะขามเทศที่ได้รับรอง GAP เฉลี่ย 0.09 ปี และเกษตรกรได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขามเทศจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 20.49 ไร่ พื้นที่ปลูกมะขามเทศทั่วไป เฉลี่ย 3.51 ไร่ พื้นที่ปลูกมะขามเทศที่ได้รับรอง GAP เฉลี่ย 0.08 ไร่ ลักษณะการถือครองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ย 2.73 คน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขามเทศเป็นแรงงานในครัวเรือน และแรงงานรับจ้างเฉลี่ย 2.59 คน และ 1.56 คน ตามลำดับ ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 333,087.50 บาท รายได้ ในภาคการเกษตรเป็นรายได้จากภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขามเทศ) รายได้จากการผลิตมะขามเทศ รายได้เฉลี่ยจากการผลิต มะขามเทศต่อไร่ และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 67,553.75 บาท 143,971.88 บาท 36,593.64 บาท และ 121,671.88 บาท ตามลำดับ เกษตรกรมีรายจ่ายในภาคการเกษตรเป็นรายจ่ายในภาคการเกษตรอื่นๆ (ไม่รวมมะขามเทศ) รายจ่ายจากการผลิตมะขามเทศเฉลี่ย และรายจ่ายเฉลี่ยของการผลิตมะขามเทศต่อไร่ 55,790.63 บาท 24,188.28 บาท และ 5,709.70 บาท ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตและปัญหาในกระบวนการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดของเกษตรกร
ในการผลิตมะขามเทศ

1) สภาพพื้นที่และการเตรียมการปลูกมะขามเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ลักษณะพื้นที่ปลูกมะขามเทศเป็นพื้นราบ สภาพดินที่ปลูกมะขามเทศเป็นดินร่วนปนทราย เกษตรกรปลูกมะขามเทศแบบเชิงเดี่ยว โดยเลือกปลูกมะขามเทศพันธุ์เพชรอินทนิล และใช้ระยะปลูก 8x8 เมตร

2) การบำรุงดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในการเตรียมความสมบูรณ์ของดินหลังการเก็บเกี่ยว ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 เพื่อชักนำการออกดอกและควบคุมปริมาณดอกและผล ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของผล เกษตรกรมีการให้น้ำแก่ต้นมะขามเทศแบบท่อและสายยาง และมีการตัดแต่งกิ่งมะขามเทศหลังการเก็บเกี่ยว

- การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า ระดับความรุนแรงที่เกษตรกรพบในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก ผลวิเคราะห์ คือ ความรุนแรงการระบาดของโรคพืช พบว่าระดับความรุนแรงการระบาดของโรคใบจุดและโรคใบไหม้ที่เกษตรกรพบอยู่ในระดับน้อย และความรุนแรงการระบาดของแมลงศัตรูพืชพบว่า ความรุนแรงการระบาดของเพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะผลลิ้นจี่ และแมลงปีกแข็งที่เกษตรกรพบอยู่ในระดับปานกลาง และไรแดงชมพู อยู่ในระดับน้อย

- วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัดโรคพืช และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช

3) การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเก็บเกี่ยวมะขามเทศในระยะผลมีสีเขียวเริ่มเปลี่ยนเป็นสีชมพู โดยใช้กรรไกรตัดผลไม้ ควบคู่กับไม้ขอเกี่ยวผลไม้ และเกษตรกรส่วนน้อยใช้ตะกร้อสอยผลไม้ โดยมะขามเทศให้ผลผลิตพร้อมเก็บเกี่ยว 1 ช่วง คือ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ผลผลิตเฉลี่ย 684.44 กิโลกรัมต่อไร่ และให้ผลผลิตในรอบปีจำนวน 1 ครั้ง

4) การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการคัดคุณภาพผลผลิตมะขามเทศก่อนส่งขาย คัดขนาดผลผลิตมะขามเทศก่อนส่งขาย และเกษตรกรทั้งหมดใช้ถุงตาข่ายเป็นภาชนะบรรจุหีบห่อเพื่อการจำหน่าย

5) การจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่น/พ่อค้าปลีก โดยส่วนใหญ่ผู้รับซื้อกำหนดราคา และพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการเพิ่มอำนาจต่อรองราคา มีเกษตรกรบางส่วนมีวิธีการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยพบว่าราคาเฉลี่ยผลผลิต คือ 53.32 บาทต่อกิโลกรัม

6) ปัญหาในกระบวนการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่

- ปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ขาดความรู้ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม โรค แมลงเข้าทำลายผลผลิต และใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้

- ปัญหาด้านการตลาด พบว่า ภาพรวมปัญหาของเกษตรกรด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การขาดเงินทุนหมุนเวียนและราคาของผลผลิตไม่แน่นอน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

- ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศ พบว่า ในภาพรวมของเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศในระดับปานกลาง เรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า และไม่มีการติดตามผลการส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ

3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ

หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามเทศมีทั้งหมด 8 ข้อหลัก ผลการศึกษา พบว่า

1) แหล่งน้ำ เกษตรกรทั้งหมดใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ สารเคมีและโลหะหนัก

2) พื้นที่ปลูก เกษตรกรทั้งหมดใช้พื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงจากสารเคมี จุลินทรีย์และโลหะหนักที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต

3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรทั้งหมดใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามการผลิตภายใต้ระบบการจัดการคุณภาพ: GAP มะขามเทศ และปฏิบัติตามแผนควบคุมการผลิตอย่างเคร่งครัด

5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรทั้งหมดเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุเหมาะสมและคัดแยกผลที่มีอายุอ่อนเกินไปแยกไว้ต่างหาก คัดแยกมะขามเทศที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยวหรือมีตำหนิจากการเข้าทำลายของศัตรูพืชหรือมีศัตรูพืชติดมาด้วย หรือที่ไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดแยกไว้ต่างหาก และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการขนย้ายผลผลิตอย่างระมัดระวัง ไม่ให้เกิดรอยขีด มีสถานที่เก็บรักษาที่สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุแปลกปลอม วัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค และใช้อุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยว ที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพและปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อการบริโภค

6) การพักผลผลิต การขนย้ายการเก็บรักษา เกษตรกรทั้งหมดใช้สถานที่เก็บรักษาที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุแปลกปลอม วัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค อุปกรณ์และพาหะในการขนย้ายที่สะอาด ปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค และมีการขนย้ายผลผลิตอย่างระมัดระวัง ไม่ให้เกิดรอยขีด

7) การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่มีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูมะขามเทศเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ให้เกินค่ากำหนด และมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ต้องปราศจากร่องรอยการทำลายของศัตรูพืชและ/หรือมีศัตรูพืชติดอยู่กับผลผลิต ถ้าพบต้องคัดแยกออก

8) การบันทึกข้อมูล เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการให้ได้คุณภาพ การใช้วัตถุอันตราย การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด และแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย

1) ประเด็นเนื้อหาการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับประเด็นเนื้อหาการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศที่ดีด้านต่างๆ ในระดับมาก ประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ 5 ประเด็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ได้แก่ วิธีการปลูกตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การดูแลรักษาตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โรค แมลงศัตรูพืช การป้องกันกำจัดตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่

(1) วิธีการส่งเสริมรายบุคคล ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในระดับมาก ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) กับเกษตรกรทั่วไป เมื่อเข้าพบปะเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร

(2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ การพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศ ตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเรื่องการผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการอบรมการผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรศัพท์ วิทยุกระจายเสียง การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ

3) การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่

(1) การให้บริการ ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการด้านต่างๆ ในระดับมาก ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การให้บริการด้านความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด การให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการรวมกลุ่ม/เครือข่ายการผลิตและการตลาด การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาด และการให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก

(2) การสนับสนุน ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านต่างๆ ในระดับมาก ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ดินพันธุ์ การเข้าถึงแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศ

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.52 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งจากการที่เกษตรกรมีอายุค่อนข้างมากและมีความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาอาจส่งผลให้มีข้อจำกัด ในการพัฒนาความรู้และ การเข้าถึงเทคโนโลยี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ต่างๆ จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.73 คน และแรงงานรับจ้างเฉลี่ย 1.56 คน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากไม่จ้างแรงงานในการผลิตมะขามเทศ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา แก้วใหญ่ (2562, น. 47) แนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตสับปะรดใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.40 คน

2. สภาพการผลิตและปัญหาในกระบวนการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาดของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ

เกษตรกรปลูกมะขามเทศแบบเชิงเดี่ยว โดยใช้พันธุ์เพชรโนนไทย โรคในมะขามเทศที่พบ ได้แก่ โรคใบจุดและโรคใบไหม้ มีความรุนแรงระดับน้อย เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัด ส่วนแมลงศัตรูมะขามเทศที่พบ ได้แก่ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะผลลิ้นจี่ และแมลงปีกแข็ง มีความรุนแรงระดับปานกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีนวล สุราษฎร์ (มปป., น.23) ได้ศึกษาการทดสอบวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูมะขามเทศในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ไม่ปรากฏโรคในแปลงมะขามเทศ ส่วนแมลงศัตรูที่เข้าทำลายมะขามเทศตลอดทั้งปี ได้แก่ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะผลลิ้นจี่ และแมลงปีกแข็งเช่นเดียวกัน เกษตรกรเลือกใช้สารเคมีที่ได้รับการแนะนำในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูมะขามเทศ ได้แก่ สารคาร์บาริล ซึ่งสามารถลดปริมาณแมลงศัตรูมะขามเทศลงได้

เกษตรกรเก็บเกี่ยวมะขามเทศในระยะที่ผลมีสีเขียวเริ่มเปลี่ยนเป็นสีชมพู ซึ่งตรงกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา (2561, น.5) ที่ได้สัมภาษณ์นายบุญช่วย ประจิด เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิตมะขามเทศว่า การเก็บเกี่ยวมะขามเทศจะเก็บผลดิบที่มีสีเขียวอยู่ เพื่อให้พอดีกับระยะเวลาในการขนส่ง เมื่อถึงปลายทางผลจะสุกพอดี ฝักสวย ได้ราคาดี โดยผลผลิตมะขามเทศเฉลี่ยคือ 648.44 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่น/พ่อค้าปลีกเป็นหลัก โดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคามะขามเทศ โดยราคาเฉลี่ยผลผลิตมะขามเทศ ปี 2564/65 อยู่ที่ 53.32 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งราคาผลผลิตมะขามเทศ สอดคล้องกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 5 (2563, น. 60) ว่าผลผลิตมะขามเทศมีราคาจำหน่ายเฉลี่ยที่ 46.67 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งการคัดแยกคุณภาพและขนาดของมะขามเทศก่อนส่งจำหน่ายมีผลทำให้ราคาผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นกว่า ราคาตลาดทั่วไป ดังนั้นควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการคัดแยกคุณภาพและขนาดของผลผลิต

ปัญหาในกระบวนการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่

1) การผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมเกษตรกรพบปัญหาในระดับปานกลาง ประกอบด้วยเรื่องปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ขาดความรู้ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม โรค แมลงเข้าทำลายผลผลิต และใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้

2) การตลาด ภาพรวมเกษตรกรพบปัญหาในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดเงินทุนหมุนเวียน และราคาของผลผลิตไม่แน่นอน

3) การส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมในระดับปานกลาง เรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า และไม่มีการติดตามผลการส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งปัญหาในกระบวนการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับคิมหันต์ สิงห์ไชย (2560, น. 73) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะขามเทศในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีปัญหาด้านการผลิต เรื่องขาดความรู้ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ใช้เวลานานกว่าจะมีรายได้ และขาดเทคโนโลยีการผลิตที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

เหมาะสม ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการตลาดพบปัญหาเรื่องราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน และขาดเงินทุนหมุนเวียน เป็นปัญหาในด้านการตลาดในระดับปานกลาง และด้านการส่งเสริมพบปัญหาเรื่องระบบการทำงานส่งเสริมของภาครัฐค่อนข้างช้า และไม่มี การติดตามผลการส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นควรมีการจัดการด้วยการนำเทคโนโลยีการผลิต/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เช่น รูปแบบการตัดแต่งกิ่ง ดอก และผล เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิต ขนาด และรูปทรงที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด รูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย ที่เหมาะสมต่อการยืดอายุของผลผลิตมะขามเทศในการส่งออกสู่ตลาด และรูปแบบการแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่า และความหลากหลายของกลุ่มลูกค้า

3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศ

หลักเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศ มีทั้งหมด 8 ประเด็น พบว่าเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วน 4 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตราย การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตภายในแปลง ส่วนประเด็นที่เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ทั้งหมด มี 4 ประเด็น ได้แก่ การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยประเด็นที่สำคัญคือการบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรบันทึกข้อมูลร้อยละ 28 ของเกษตรกรทั้งหมด สอดคล้องกับสุภารัตน์ ชูชัย (2562, น 76) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าสาเหตุที่เกษตรกรไม่บันทึกข้อมูล เนื่องจากเกษตรกรร้อยละ 46.3 ไม่เห็นถึงความสำคัญของการบันทึกข้อมูล ร้อยละ 43.1 เกษตรกรเห็นว่าการบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก และร้อยละ 34.6 เกษตรกรไม่มีเวลาในการบันทึกข้อมูล

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย

4.1 เนื้อหาการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้ความรู้ 5 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ วิธีการปลูกตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การดูแลรักษาตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความรู้เรื่องโรค แมลงศัตรูพืช การป้องกันกำจัดตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามลำดับ สอดคล้องกับ คิมหันต์ สิงห์ไชย (2560, น. 91) พบว่า ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับการให้ความรู้ในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้าน ต่างๆ ในระดับมาก

4.2 วิธีการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมรายบุคคล 3 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) กับเกษตรกรทั่วไป เมื่อเข้าพบปะเจ้าหน้าที่ ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถให้คำปรึกษาได้ และควรมีการติดต่อทางโทรศัพท์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่เกษตรกร สอดคล้องกับ คิมหันต์ สิงห์ไชย (2560, น. 91) พบว่า ภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตรในระดับมากจากเกษตรกรต้นแบบที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

ประสบความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม 4 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ การพากลุ่มเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ เรื่อง การผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการอบรมการผลิตมะขามเทศตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกร มีความประสงค์ในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศ และต้องการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ บุคคลต้นแบบและเกษตรกรด้วยกันเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสวนของตนเอง เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

เกษตรกรเห็นด้วยกับวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน 5 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านสื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ ควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านเอกสาร คู่มือ/แผ่นพับ/โปสเตอร์ และควรมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ โศภิต วงษ์ลับ (2562, น. 114) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนมากต้องการความรู้ระดับมากที่สุดจากสื่อบุคคล คือ หน่วยงานราชการ ต้องการความรู้ระดับมากจากสื่อบุคคล คือ เอกชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นพับ และ คู่มือจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์

4.3 การให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

เกษตรกรเห็นด้วยกับการให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต 5 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การความรู้ในเรื่องการผลิตและการตลาด การให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นพี่เลี้ยง ใน การรวมกลุ่ม/เครือข่ายการผลิตและการตลาด การให้ข้อมูลข่าวสารการผลิต และการให้บริการด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก ส่วนการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรต้องการปัจจัยการผลิต 4 ประเด็นในระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่ได้คุณภาพและราคาถูก เช่น ปุ๋ย ต้นพันธุ์ดี การเข้าถึงแหล่งตลาดและข้อมูลด้านราคา การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ย และการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต เช่น การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สอดคล้องกับคิมหันต์ สิงห์ไชย (2560, น. 90) พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม เฟซบุ๊ก ไลน์ เพื่อเป็นการวางรากฐานในการผลิตสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ และรวมถึงการกระจายผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมะขามเทศ มีจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่เทคโนโลยีในการผลิต เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง เนื่องจากการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ และขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งที่เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะขามเทศเฉลี่ย 7.80 ปี แต่เกษตรกรมีความรู้หรือได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพียงร้อยละ 1.6 เท่านั้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมและให้ความรู้กับเกษตรกรในหัวข้อการผลิตมะขามเทศตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พร้อมทั้งวางแผนและทำความเข้าใจให้แก่เกษตรกร เรื่อง การขอใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP เนื่องจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ครบถ้วนเพียง 4 ประเด็น ส่วนประเด็นที่สำคัญที่เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ คือ การบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรบันทึกข้อมูลร้อยละ 28 ของเกษตรกรทั้งหมด

3. ควรมีนโยบายที่มีการสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ต่อเกษตรกรด้วยการสร้าง เกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี เนื่องจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรด้วยกันเองในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- คิมหันต์ สิงห์ไชย. (2560). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขามเทศตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วาสนา แก้วใหญ่. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศรีนวล สุราษฎร์. (มปป.). การทดสอบวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูมะขามเทศในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นจาก <https://www.doa.go.th/plan/wp-content/>
- ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา. (2561). การผลิตและการตลาดมะขามเทศของเกษตรกร อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นจาก <http://www.aopdt04.doae.go.th/Information/Document/>
- ไศภิต วงษ์พลับ. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุภารัตน์ ชูชัย. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอ ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 5. (2563) แนวทางบริหารจัดการสินค้าเกษตรทางเลือกที่มีอนาคต (Future Crops) ตาม แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Maps) จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Carmines and Zeller (1986). *Dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale*. Journal of Social Behavior and Personality; Corte Madera, CA.